

Andreas Sörensen

Vad händer i Kazakstan?

Ursprungligen publicerad i 3 delar i Clartés blogg 17-21/1 2022.
Författaren är ordförande i Sveriges Kommunistiska Parti (SKP).

Protester i Astana, Kazakstan, 4 januari 2022.
© Esetok, CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons.

Del 1 – Kazakstans ekonomiska verklighet

De senaste veckornas händelser i Kazakstan har väckt frågor inom vänstern. En del tycker sig se en ”färgrevolution” medan andra ställer sig på de kämpande arbetarnas sida. För att förstå vad som händer är det viktigt att utgå från fakta. Därför kommer jag i tre artiklar att presentera en analys av Kazakstans ekonomi, av Kazakstans politik och av situationen för Kazakstans folk.

Den första delen kommer att behandla Kazakstans ekonomiska verklighet. Här tittar jag närmare på landets handel och på de investeringar som görs i landet. Jag ska titta på vilka konkreta monopol som befinner sig i landet och hur strukturen ser ut. I analysen lyfter jag upp de viktigaste aspekterna av frågorna och det rör sig inte om en exakt analys eftersom jag för det skulle behöva en bok. Jag är dock övertygad om att utan alla detaljer kunna presentera en bild av Kazakstans ekonomiska verklighet som ger en bra grund att dra vidare slutsatser utifrån.

Kazakstans ekonomiska verklighet – monopolen

Siffror i all ära. De ger en övergripande bild av verkligheten. När vi dock tittar på vilka monopol som är verksamma i landet blir vår bild ännu mer konkret.

Eftersom oljesektorn är den som drar till sig flest investeringar är det också där vi börjar vår genomgång. De största utländska företagen i landet är Chevron (USA), ExxonMobil (USA),

Royal Dutch Shell (Storbritannien och Nederländerna), Eni (Italien), Lukoil (Ryssland), TotalEnergies (Frankrike) och China National Petroleum Corporation (Kina).

Den största oljeproducenten i Kazakstan är Tengizchevroil som har sin verksamhet i Tengiz- och Korolevskaja-fälten. Som namnet antyder är den huvudsakliga ägaren Chevron, som äger 50 procent av företaget. Den näst största ägaren är ExxonMobil som äger 25 procent. Den kazakiska staten äger 20 procent och det ryska monopolet Lukoil äger 5 procent. Det som i sammanhanget är extra intressant är inte att de ryska och US-amerikanska monopolen samarbetar inom samma företag, utan att man 2016 beslutade sig för att investera 37 miljarder dollar i att expandera oljefältets kapacitet. Planen ska slutföras i år. I samma veva beslutade sig också Tengizchevroil att göra sig av med 40 000 arbetare, vilket påverkar uppemot en miljon människor direkt. För att få kontroll över detta fält ska Chevron ha gett den dåvarande presidenten Nazarbajev omfattande mutor, såsom ett eget privatplan.

Det näst största olje- och gasfältet är Turgai i centrala Kazakstan. Här är det PetroKazakhstan som sköter verksamheten. Företaget var ursprungligen kanadensiskt men köptes 2003 av China National Petroleum Corporation som senare överförde sitt ägande till dotterbolaget PetroChina. Även här finns KazMunayGas representerat som ägare. De äger nämligen en tredjedel av företaget medan det kinesiska monopolet äger resterande två tredjedelar. Precis som andra monopol har också de kinesiska försökt hindra arbetarna från att organisera sig fackligt. Kinesiska intressen finns också i en rad pipelines som löper från Kazakstan, men även genom landet, från exempelvis Turkmenistan.

De andra stora fälten i landet ger en ännu mer intressant bild av hur monopolen arbetar. På Kashagan-fältet, ute i Kaspiska havet, möts flertalet stora intressen. Här driver North Caspian Operating Company verksamheten. Företaget största ägare är det kazakiska statliga företaget KazMunayGas, som äger nästan 17 procent. Därefter delar en rad europeiska monopol på ägandet. Eni, det statliga italienska monopolet, nederländska Royal Dutch Shell och franska TotalEnergies äger 16.8 procent vardera. Det europeiska ägandet uppgår alltså till snäppet över 50 procent. Det är dock inte slut där. Även ExxonMobil äger 16.8 procent av företaget. Mindre ägare är China National Petroleum Corporation (8.4 procent) och det japanska monopolet Inpex (7.5 procent).

Gas- och oljefältet Khvalynskoje visar inte upp en fullt lika komplicerad ägarbild. Här finns det ryska monopolet Lukoil som huvudsaklig ägare med 50 procent, det statliga kazakiska KazMunayGas med ett ägarskap på 25 procent och två mindre franska ägare: TotalEnergies med 17 procent och det franska statliga bolaget Engie med åtta procent.

Tittar vi på Karachaganak-fältet ser det mer eller mindre likadant ut. Eni och Royal Dutch Shell äger 29 procent vardera, Chevron 18 procent, Lukoil 13.5 procent och KazMunayGas 10 procent. Fältet har också befriats från att betala tull vid export.

Och investeringarna i andra branscher?

FN-organet UNCTAD kommenterar i sin rapport World Investment Report 2021 att de största investeringarna återfanns inom landets kolväteindustri och av dessa bestod merparten av Chevrons megaprojekt i Tengiz, som vi redan kommenterat ovan. Utöver detta nämner man den stora busstillverkaren QazTechna och DoubleStar gummi- och däckfabrik, som båda startade 2020. Inom telekommunikation nämner de också att det rysslandsägda VEOL (VimpelCom) på började ett stort nytt projekt.

I samma rapport nämns också en omfattande investering av nederländska och ryska sponsorer i en flygplatsterminal, värd 244 miljoner dollar.

Ett annat viktigt företag är ArcelorMittal, världens näst största stålproducent, som med sitt smältverk i staden Temirtau spelar en stor roll. Företaget är registrerat i Luxemburg.

Inom bankväsendet är de två största bankerna kazakisk-ägda. Den första av Nazarbajevs svärson och dotter och den tredje största är den ryska storbanken Sberbank.

Statscheferna för de stater som ingår i Shanghai Cooperation Organization (SCO) möts 2017 i Kazakstans huvudstad Nur-Sultan. © kremlin.ru, CC BY 4.0 via Wikimedia Commons

Del 2 – Kazakstans politik

Den första delen i artikelserien ägnade jag åt den kazakiska ekonomin och kunde måla upp de grundläggande dragen i den och hur Kazakstan passar in i den globala kapitalismen. I denna andra del kommer jag gå vidare och presentera en bild av Kazakstans utrikespolitik och hur den svängt i enlighet med de investeringar som gjorts i landet.

För marxister spelar ekonomin en avgörande roll i bestämmandet av politiken – även om vi som dialektiskt naturligtvis också förstår att politiken kan påverka ekonomin – och det gör den även här. Det komplexa nät av internationella organisationer och avtal som landet är med i visar tydligt vilken balansakt man gett sig in på och det visar även vilka som hade och inte hade ett intresse av en intervention i landet.

Frihandelsavtal med Ryssland och union med Turkiet – Kazakstans internationella relationer

Sedan grundandet av den Eurasiska Ekonomiska Unionen har Kazakstan varit medlem där. Unionen kan närmast beskrivas som ett eurasiskt EU, där medlemsländerna integreras ekonomiskt genom slopande av tullar, öppna gränser och liknande bestämmelser. Även innan unionen grundades 2014 var landet med i dess föregångare. Andra medlemsländer är Vitryssland, Ryssland och Armenien. Även Kuba är observatör i unionen. Detta är en reflektion på den sammanflätning av ekonomin som existerade när kontrarevolutionen i Sovjetunionen ägde rum och som sedan dess också fortsatt och det är även en förutsättning för de ryska monopolens verksamhet i landet.

Delvis parallellt med detta finns Oberoende staters samväldet, som syftar till politisk, ekonomisk och militär integrering. Organisationen omfattar de flesta av de forna sovjetstaterna och bildades som ett resultat av kontrarevolutionen. Kopplat till detta finns också ett frihandelsområde som omfattar medlemsstaterna i den Eurasiska Ekonomiska Unionen men även ytterligare några stater, såsom Uzbekistan. Kazakstan är en av de ursprungliga medlemmarna i samväldet.

De flesta länder som hör till dessa två organisationer har också slutit sig samman militärt i Fördragsorganisationen för Kollektiv Säkerhet, på engelska Collective Security Treaty Organization. Det var denna organisation som skickade soldater till Kazakstan den 5 januari för att slå ner protesterna. Även här har Kazakstan varit medlem sedan grundandet, det vill säga sedan december 1991.

Än så länge har vi rört oss i det centralasiatiska rummet och det är tydligt att de nära ekonomiska relationerna med Ryssland också återspeglas i de nära politiska relationerna.

Kazakstan är emellertid också ett av medlemsländerna i Shanghai Cooperation Organization som även omfattar länder som Kina och Indien. Syftet är att fördjupa samarbetet mellan de stora asiatiska nationerna och att sträva efter en ”demokratisk, rättvis och rationell ny internationell politisk och ekonomisk ordning.” Detta motsvarar också en kinesisk strävan att knyta till sig det centralasiatiska rummet, inte minst för att en expansion av sin sidenväg. Denna strävan har också kazakiska myndigheter mött upp genom att sammanlänka sin egen investeringsplan Nurly Zhol, som betyder Den ljusa vägen, med Kinas eget Sidenvägsprojekt. Infrastrukturinvesteringarna kommer bland annat att innebära att landets västra och östra delar, samt de stora industristäderna får bättre kommunikationer.

BANDEN ÄR TÄTA ÖSTERUT, MEN HUR SER DET UT ÅT ANDRA HÅLLET?

Även hitåt kan vi se att Kazakstan har knutit åtskilliga kontakter och det är nu som det börjar bli intressant. Här kan vi tydligt se den balansgång Kazakstan försökt att gå.

Landets relationer med EU fick sin början i och med Partnerskaps- och samarbetsavtalet som de båda parterna skrev under 1999. Sju år senare fördjupade man samarbetet genom ett avtal om energisektorn och 2015 förstärktes det ursprungliga samarbetsavtalet och parterna skrev under ett Utökat partnerskaps- och samarbetsavtal som bland annat satte som mål att förenkla handeln och främja den regionala stabiliteten. I EU:s gemensamma strategi för Centralasien kommer samma aspekter till uttryck; man vill åstadkomma ”gemensamma regler” och gå mot ”en mer integrerad regional marknad” och man vill ”modernisera och diversifiera marknaden”.

I Europarådets Neighbourhood Co-operation Principles for Kazakhstan som man tillsammans med kazakiska myndigheter slår man fast att ett av målen är att ”underlätta upprättandet av ett gemensamt juridiskt område mellan Europa och Kazakstan” och att ”uppmuntra myndigheterna att föra kazakisk lagstiftning mer i linje med europeiska och internationella standarder”. Så sent som 2019 finansierar EU tre program till en kostnad av 28 miljoner dollar med syftet att stärka ”rättsstatsprincipen, handel, investeringar och tillväxt i enlighet med den nya EU-strategin för Centralasien” och förra året fördjupade man investeringarna i landets omställning till grön ekonomi.

På det militära planet har Kazakstan varje år skickat 25 soldater ur sin fredsbevarande styrka till Storbritannien för träning och på så sätt har man fördjupat även det militära samarbetet. Samma KAZBAT-styrkor skickade man till Irak för att delta i den NATO-ledda interventionen.

Med NATO samarbetar Kazakstan på en rad nivåer. Sedan mitten av 90-talet är landet med i programmet Partnerskap för fred och under ett antal år har Kazakstan varit värd för den USA-ledda militära övningen Steppe Eagle, vars syfte har varit att ”bygga bättre förståelse, vänskap och beredskap som förstärker vårt engagemang för regional stabilitet.” För att bidra till den US-amerikanska ockupationen av Afghanistan öppnade också landet sina gränser för trupp- och materialtransporter.

Med USA har Kazakstan också utökat sina relationer. 2015 inleddes det första av flera C5+1-möten där 1 står för USA och 5 för fem centralasiatiska länder, där Kazakstan är det största. Detta har bland annat lett till överenskommelser så sent som 2021, om omfattande investeringar och beskrivs som ett steg i att stärka ”US-amerikanska ansträngningar att understödja ekonomisk tillväxt och välbefinnande i Centralasien” och genom plattformen vill man ”utnyttja tillfällena att öka handeln, utvecklingen och sammanlänkningsen för att göra varje land i Centralasien starkare och mer välmående.”

Vårt att nämna är också den organisation som tidigare hette Turkiska rådet och som var ett samarbetsråd bestående av en rad turkiska stater i Asien, den största av dem Turkiet. På rådets åttonde toppmöte bytte namn man till Turkiska staters organisation och i sitt tal till mötet betonade Turkiets president Erdogan att medlemsländerna ”snabbt borde öka sin handel och sina ömsesidiga investeringar” och menade att länderna ”måste lyfta alla icke-tariffära hinder för handel mellan våra länder”. Det var i sin tur avhängigt en ökad sammanlänkning mellan dessa länder via ”land-, luft- och havsrutter”.

De fördjupade relationerna med EU/NATO/USA, men också med framför allt Turkiet, tar sig också uttryck i en ovilja att fördjupa det politiska samarbetet med Ryssland och den femte juni 2021 tog Kazakstans utrikesministerium ställning mot ”konsoliderande åtgärder” riktade mot sanktionerna som väst riktat mot framför allt Ryssland. Man betonade att man motsatte sig en politisering av unionen och i stället vill man hålla fast vid dess ursprungliga, ekonomiska, karaktär. Redan 2019 slog landet ifrån sig och var skeptisk till vissa förslag att utvidga den Eurasiska Ekonomiska Unionen.

Den kazakiska utrikespolitiken vilar alltså på flera ben. Å ena sidan de traditionella kopplingarna till Ryssland och Kina, som delvis kommer sig ur den gemensamma historien men också genom de nära geografiska banden, å andra sidan de nya och allt starkare relationerna till Västeuropa, USA. Mellan dessa intressen har Kazakstan svävat och det är tydligt att EU och USA å den ena sidan och Kina å den andra kommit att spela en allt större roll; Rysslands inflytande över Kazakstan har blivit mindre och Kazakstan har i högre utsträckning riktat blicken väster- och österut i stället för norrut.

Den samlade bilden som vi har måste leda till slutsatsen att den US-amerikanska politik har genomförts i enlighet med den plan som den US-amerikanska tankesmedjan RAND Corporation stakade ut, alltså att ”investera bort” Kazakstan från Ryssland och på så sätt minska banden mellan dessa länder. Den kazakiska utrikespolitikens utveckling visar också på ett väldigt tydligt sätt att man också lyckats i sina föresatser; Kazakstan har det senaste decenniet vänt sig bort från Ryssland i allt högre utsträckning, vilket också ledaren för Kazakstans Socialistiska Rörelse, Ainur Kurmanov, menar:

”På grund av att Nur-Sultan [huvudstaden i Kazakstan] riktat om sin utrikespolitik mot väst och genomskapandet av Turkiska staters organisation – ett nytt imperialistiskt block under turkisk kontroll – har relationerna med Peking och Moskva försämrats kraftigt. Naturligtvis fortsätter man officiellt att visa vänskap, utfärda lojalitetsförklaringar och prata om god grannsämja, men Pentagon och den US-amerikanska militärens biologiska laboratorier på Kazakstans territorium väcker inga varma känslor i relationerna med Folkrepubliken Kina.”

Utvecklingen visar att det inte finns någon materiell grund för en så kallad ”färgrevolution” i Kazakstan. Att underblåsa en sådan hade äventyrat den US-amerikanska – och framför allt den europeiska – långsiktiga strategin som uppenbarligen var framgångsrik; det hade äventyrat de hundratals miljarder dollar som man investerat i landet och ett misslyckande hade stängt dörren för framtida investeringar.

Det hela verkar egentligen vara omvänt – det var inte från US-amerikanskt eller europeiskt håll en förändring av utvecklingen behövdes, utan från ryskt och kinesiskt. Det förklarar också delvis den beslutsamma ryska interventionen i landet och det ivriga påhejandet från Kina. För att dölja sina verkliga intressen har både Kina och Ryssland också plockat upp idén om en ”färgrevolution”, vilket verkar ha slagit an en ton hos en viss del av vänstern.

Del 3 – Upprorets materiella grund

Protester i Aqtobe, Kazakstan, 4 januari 2022.
© Esetok, CC BY-SA 4.0 via Wikimedia Commons.

I de två föregående artiklarna om Kazakstan har jag presenterat den ekonomiska utvecklingen i landet och hur den också speglas av den politiska utvecklingen. Utifrån det har jag kunnat dra vissa slutsatser. När vi nu kommer till den tredje delen av artikeln ska jag rikta blicken mot den sociala verkligheten i landet och den materiella grunden för upproret, varefter jag avslutar med en diskussion.

För många dök Kazakstan upp på radarn först i och med dessa protester och kännedomen om vad som hänt innan är i bästa fall vag. Det är emellertid så att upproret inte kom från intet och den utlösande faktorn hade inte kunnat utlösa något om det inte redan fanns något som var redo att explodera.

I december 2011 gick oljearbetarna i Zhanaozen ut i strejk. Det var inte deras första och inte deras sista strejk, men det skulle bli den blodigaste. Dussintals arbetare och demonstranter blev mördade när polisen öppnade eld för att slå ned protesterna. Myndigheter skyllde på ”banditer” som infiltrerat demonstrationerna och presidenten vidtog några mindre åtgärder för att gjuta olja på vågorna.

Sedan dess har det sociala lugnet inte återställts, utan bara det senaste året har [soparbetare](#), [mopedbud](#), [saltarbetare](#), [kranförare](#), [cementarbetare](#), [oljearbetare](#) och [busschaufförer](#). Arga mödrar stormade i somras [industriministeriet](#) och lamslog det i flera timmar. De krävde arbete, bostäder och bättre underhåll för barnen. Under protestvågen i början på året kunde vi läsa om hur arbetare stormade myndighetsbyggnader. Det är inte första gången. Under våren 2020 stormade [bussarbetare](#) som inte fått sin lön kommunkontoret i staden Semej i östra Kazakstan.

Protesterna och strejkerna som lamslog Kazakstan i början av 2022 kom inte som en blixtnedslag utan missnöjet har länge pyrt och tagit sig många olika uttryck. Vad har då folket att vara missnöjda över?

Karaktären på protesterna ger en rätt tydlig fingervisning. Strejker för högre lön och reglerade arbetsförhållanden, protester mot utebliven lön och för bättre barnunderhåll och ockupationer av kommunhusen för outbetalda löner visar oss rätt in i problemets kärna: de sociala förhållandena.

Rötterna till dessa hittar vi i de enorma politiska och ekonomiska omvälvningar som drabbade landet efter kontrarevolutionen i Sovjetunionen. Vid inordnandet av Kazakstan i den globala kapitalismen följde också rad efter rad av angrepp på folket och arbetarna i landet. De senaste 30 åren har mer eller mindre inneburit ett raserande av det sovjetiska arvet.

Sedan 1991, då landet förklarade sig självständigt med sin nya president Nursultan Nazarbaev, har klyftorna mellan rika och fattiga ökat enormt och en procent av landets befolkning äger 80 procent av dess tillgångar, medan 90 procent får nöja sig med 10 procent.

2017 gick regeringen hårt åt pensionsåldern, framför allt för kvinnor. Under den sovjetiska tiden hade pensionsåldern för kvinnor varit 55 år. I det kapitalistiska Kazakstan var pensionsåldern fram till dess 58 år och efter 2017 höjdes den med fem år och har sedan dess varit 63 år. För att rättfärdiga höjningen av kvinnornas pensionsålder hänvisade man till ”jämlighet mellan könen”. Flera år innan dess hade man i grunden förändrat det sovjetiska pensionssystemet och ersatt det med ett privat system med stora nackdelar för arbetarna.

Inte heller utbildningssystemet har man lämnat i fred. 2012 införde man ett nytt system där de statliga bidragen reducerades till ett minimum och marknadsmekanismer infördes i alla nivåer. Resultatet var ökade sociala skillnader och större svårigheter för arbetarnas barn att ta sig fram inom utbildningssystemet.

2015 kom stora förändringar till arbetsrätten och den innebar, föga förvånande, inga förbättringar. Det blev enklare att göra sig av med anställda, fackföreningarna fick ännu mindre utrymme att agera och övertidsersättningen försämrades.

Samma år som man gjorde stora förändringar i arbetsrätten förbjöd man också det sista verkliga oppositionspartiet – Kazakstans Kommunistiska Parti. Anledningen var byråkratisk. Partiet kunde inte redovisa det nödvändiga antalet medlemmar för att vara ett registrerat parti: 40 000. Domstolen menade att partiet ”bara” kunde redovisa 38 000 röster medan partiet självt menade sig ha lämnat in listor med långt över 50 000 namn.

För fackföreningarna har läget varit lika svårt. Sedan massakern i Zhanaozen 2011 har Kazakstans regering slagit ner hårt på de självständiga fackföreningarna. 2014 antogs en lag som kraftigt begränsade de självständiga fackföreningarnas verksamhet och så sent som förra året upplöstes den sista självständiga fackföreningen. Av de över 60 stora strejkerna förra året utdömdes alla som illegala av regeringen och domstolarna i landet. Flera fackföreningsledare har blivit dömda och fängslade. Bara för en vecka sedan försvann en ytterligare fackföreningsledare i landet.

Officiellt är fattigdomsnivån väldigt låg i landet och bara lite mer än fyra procent av landets befolkning befinner sig under den. De officiella siffrorna har dock fått kritik, eftersom gränsen för att anses fattig är väldigt låg, vilket ger statistiken en skjuts framåt.

I en intervju med tidningen lefteast.org ger oss Kazakstans Socialistiska Rörelses ordförande Ainur Kurmanov en talande sammanfattning:

Förra hösten drabbades Kazakstan av en inflationsvåg. Vi måste också ha i åtanke att produkterna som importerats till regionen Mangistau [där oljestaden Zhanaozen ligger] är två till tre gånger dyrare och med vågen av prisökningar i slutet av 2021, ökade matkostnaden ytterligare. Vi måste också ha i åtanke att västra Kazakstan [där vi återfinns Mangistau] är en region med en solid arbetslöshet. Allteftersom nyliberala reformer och privatiseringar genomförts har de flesta affärsrörelser stängt ned. Den enda sektor som fortfarande är aktiv är oljeproducenterna. Till sin majoritet är de ägda av utländskt kapital. Uppemot 70 procent av Kazakstans olja exporteras till västerländska marknader och de största profitterna går alltså till de utländska ägarna.

Det finns praktiskt taget ingen investering i regionens utveckling: det är ett område av total fattigdom. Samtidigt började de stora företagen att förra året genomgå storskaliga rationaliseringar. Arbeten försvann, arbetare förlorade sina löner och bonusar och många företag förvandlades till bara serviceföretag. När Tengizoil i regionen Atyrau [nordväst om regionen Mangistau] sparkade 40 000 arbetare samtidigt blev det en chock för hela västra Kazakstan. Staten gjorde ingenting för att förhindra sådana massuppsägningar. Man måste också förstå att en oljearbetare försörjer mellan 5–10 familjemedlemmar. En uppsägning av en oljearbetare dömer automatiskt hela familjen till svält. Det finns inga jobb här förutom i oljesektorn eller i de sektorer som stödjer den.

Vi kan alltså utan större svårigheter se de sociala faktorer som ligger bakom den enorma sociala explosion som inträffade i början av året. Vi kan också se den tradition av kamp som Kazakstans arbetare och folk har – rörelsen i början av året var kulmen på en lång utveckling och inte något som pusslats ihop av utländska makter. Rörelsen har djupa rötter hos det kazakiska folket.

Det vi alltså kan säga är att medan det inte fanns någon materiell grund för en så kallad ”färgrevolution” fanns det i allra högsta grad en materiell grund för det uppror som ägde rum i januari. Vår bedömning måste vara att det var ett uttryck för de enorma sociala problem som drabbat Kazakstan de senaste 30 åren.

Samlande slutsatser – vad kan vi säga om Kazakstan?

Jag har i varje enskild artikel försökt dra några enkla slutsatser men innan jag avslutar artikelserien tror jag att det är viktigt att sammanfatta dem.

Den kazakiska ekonomin har av hävd starka band till Ryssland och delvis också till Kina, som inte bara har intresse av landet som en avsättningsmarknad för industriprodukter, utan också som ett transitland och som en råvaruleverantör.

Successivt har dock de europeiska och US-amerikanska investeringarna lett till ett skifte i politiken och lyckats dra bort Kazakstan från sin traditionella sfär. Inte minst blir detta tydligt genom det fördjupade ekonomiska och militära samarbetet mellan landet och EU/NATO/USA.

Parallellt med detta ökar Turkiet sitt inflytande i området och genom upprättandet av *Turkiska staters organisation* knyter man starkare band med Kazakstan, vilket ytterligare förminskar den roll som Ryssland och Kina kan spela i landet. Tätare band till Turkiet betyder också

indirekt tätare band till USA och NATO, varför det också är ett direkt hot mot det ryska och kinesiska inflytandet i landet.

Utifrån denna utveckling kan vi dra slutsatsen att upproret inte är någon ”färgrevolution”. Det vill säga, det är inte ett US-amerikanskt försök att rycka bort landet från Ryssland. I stället var det Ryssland som tog tillfället i akt och markerade mot de senaste årens utveckling. Huruvida det lyckades återstår att se, men vi kan konstatera att i den mån det var en ”färgrevolution” så var det en rysk sådan.

Det är värt att påpeka att jag inte berört den utveckling som ägt rum inom Kazakstans egen borgerlighet. Även här finns det motstridiga intressen och att bedöma dessa skulle bli för långrandigt, för oss har ändå den internationella aspekten varit den viktigaste. Jag vill ändå lyfta den kommentar som mitt partis systerparti inuti Kazakstan gör, eftersom den ger en fingervisning om det hela:

Den som framför allt tjänat på händelserna är Tokajev-klanen, som radikalt har förstärkt sina positioner gentemot Nazarbajev-klanen genom att låta regeringen gå och kasta ut den senares understödjare inom de statliga myndigheterna, inklusive Nazarbajev själv från posten som livstids ledare för Säkerhetsrådet och hans svåger från posten som första vice ordförande för säkerhetspolisen KNB.

För Kazakstans folk har den ekonomiska och politiska situationen varit svår sedan kontra-revolutionen och höjningen av bränslepriserna i början av året var bara toppen på ett isberg. Genom att titta på den situation som landets arbetande folk befinner sig i, samt genom att titta på den tradition av kamp som folket har, så kan vi enkelt dra slutsatsen att det var ett genuint uppror mot en allt svårare situation.

Med detta i åtanke – den svåra situationen för folket och Kazakstans läge i skärningspunkten mellan de stora imperialisterna – så måste vi också konstatera att varje genuint missnöje, vilket uttryck det än tar sig, också kommer att utnyttjas av de med intressen i landet. Att inte göra det, vore att lämna fältet fritt för andra krafter.

Det här kan dock inte betyda att vi ska ställa oss bredvid en sådan missnöjesyttring, för då skulle också vi lämna fältet fritt för andra krafter. Att folket inte kommer med ett färdigt klassmedvetande, vajande röda fanor och ett revolutionärt program betyder inte att vi ska två våra händer och lämna rörelsen åt dess öde. Det vore sekterism av det värsta slaget.

Folket skapar sin egen historia, dock inte under omständigheter som det själv valt. Inte heller vi väljer de omständigheter, under vilka vi kan och måste ingripa. Är folket i rörelse, så måste också vi vara där. Är inte vi där, kommer någon annan att vara det. Kan inte vi göra våra perspektiv gällande, kommer någon annans perspektiv göras gällande.

Det leder oss vidare till den kanske viktigaste och mest självklara slutsatsen. I en kamp mellan kapitalister finns det ingen sida som representerar arbetarnas och folkets. Ingen kapitalistisk intervention, ingen kapitalistisk politik och inga kapitalistiska reformer är till för folket.

Bara ett perspektiv kan återstå för oss: **bara folket kan rädda folket!**

Se även [Vänsterpress om Kazakstan – januari 2022](#).